

והא תאני רבי חייא: יין מגתו לא יביא לניסוך על גבי המזבח [משום שנאמר "הסך נסך שכר לה"'], משמע דוקא יין שמשכר, ואם הביא, כשר. (97)

וכיון דאם הביא כשר בדיעבד לגבי מזבח, אנו לגבי קידוש אפילו לכתחילה נמי יהא כשר, שהרי קידוש לא חמור כל כך כמו ניסוך המזבח.

צ-ב

ואם תרצה לומר שקידוש שוה לגמרי לניסוך המזבח, תיקשי, דאמר רבא בהדיא לגבי יין מגתו, שהוא כשר לכתחילה לקידוש: סוחט אדם אשכול של ענבים, דהיינו יין מגתו, ואומר עליו קידוש היום. (98)

ואלא שמא תאמר, שבא למעוטי את היין אשר בא מפיה ומשוליה של החבית, שאין מקדשין עליו הואיל ואין ראוי לניסוך על גבי המזבח.

והא תני רבי חייא: יין מפיה ומשוליה של החבית לא יביא לניסוך על גבי המזבח, בגלל הקמחין שיש על פי החבית, ובגלל השמרים שבשוליה החבית. ואם הביא, כשר.

ואם כן, לגבי קידוש מותר אף לכתחילה! ?
ואלא שמא תאמר, שבא למעוטי יין כושי שחור, בורק לבן ורע, היליפטון, יין מתוק וחלש מאוד, של מרתף, כלומר סתם יין שלא נבדק, ושמא הוא קוסס [שהתחיל להחמיץ], (99) של צמוקים שעשה מהם יין. (100)

והא תניא על כל היינות הללו: בכולן לא יביא למזבח, ואם הביא כשר.

ואלא שמא תאמר, שבא למעוטי יין קוסם, (101) מזוג, שהוסיפו עליו מים, מגולה, ויש חשש שמא שתה ממנו נחש, ושל שמרים, תמד, ושריחו רע.

והא תניא, לגבי כל היינות הללו: בכולן, לא יביא. ואם הביא, פסול. ולכן הם פסולים גם לגבי קידוש.

ולכן, דנה הגמרא: למעוטי מאי? על איזה מהפסולים הללו התכוון רב לומר שאין מקדשין עליו? (102)

97. שאינו לעכובא. אי נמי משום דכתיב "חסך נסך" לרבות אפילו אינו משכר. רשב"ם.

98. מרבא לבד היה יכול להקשות שמכשיר בהדיא יין מגתו אלא שהביא גם הברייתא דרבי חייא שמתוך שניהם מוכח שכל דבר שכשר לניסוך בדיעבד כשר לקידוש לכתחילה, ועל ידי זה יכול להקשות הקושיות דלהלן, מפיה ומשוליה, ויין כושי וכו'. תורת חיים.

99. והוא כשר בדיעבד. ואף שלקמן מבואר שיין קוסס פסול אף בדיעבד לנסכים. זה רק בודאי קוסס. אבל מספק אין לפוסלו בדיעבד. רשב"ם.

100. לא מדובר שנותן מים על גבי צימוקים שאם כן לא עדיף מיין מזוג שפסול אף בדיעבד. אלא שסוחט את הצימוקים ללא הוספת מים. חידושי ר"י ליפשיץ.

101. ופסול משום שאינו בכלל שכר וגם אינו ראוי להיות שכר, וגרע מיין מגתו שעל כל פנים סופו להיות שכר. וזה גם הטעם במזוג. רשב"ם.

102. ואין לומר שהוא סובר כרבי יוחנן שאם כן גם לענין קידוש הוי יין כשם שהוא נחשב יין לגבי תרומה שהרי אין חילוק בין קידוש לבין

אי למעוטי קוסם?

סוברים שמברכים עליו בורא פרי הגפן, מודים חכמים לרבי אליעזר בכוס של ברכה [קידוש וברכת המזון], שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים.⁽¹⁰³⁾ כי בלי המים הוא חזק מידי, ואינו משובח כל כך.⁽¹⁰⁴⁾

ואיך אפשר לומר שרב בא לפסול יין מזוג לקידוש.

אי למעוטי יין מגולה?

הרי סכנה היא שמה שמה ממונו נחש והכניס בו ארס, וגם בלי קידוש אסור לשתותו, ולא היה צריך רב לומר שאין מקדשין עליו.

אי למעוטי יין של שמרים —

חיבי דמי?

אי דרמא תלתא ואתא ארבעה, שנתן על השמרים שלש כוסות מים ויצאו ארבעה כוסות תמד.

הרי פלוגתא דרבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי היא. שנחלקו ביין קוסס שהוא יין שהתחיל להחמיץ ויש לו כבר ריח של חומץ אך טעמו עדיין יין. ורבי יוחנן סובר שהוא יין גמור, ורבי יהושע בן לוי סובר שהוא חומץ, ואפילו בורא פרי הגפן אין מברכין עליו אלא שהכל.

ואם התכוון רב ליין קוסס, ובא לפסוק כרבי יהושע בן לוי, היה צריך להשמיענו שאפילו שהכל מברכין עליו.

אי למעוטי מזוג?

הרי אדרבה, עלוי עלייה. הוא משביח את היין על ידי המיזוג לענין קידוש!

דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: אף על פי שנחלקו חכמים ורבי אליעזר במסכת ברכות [ג ב] ביין שאינו מזוג, שלדעת רבי אליעזר מברכים עליו בורא פרי העץ, וחכמים

שאר דיני היין אלא בדבר שהוא מאוס משום "הקריבהו נא לפחתך". רשב"ם.

ורבינו יונה כתב, כיון שלרבי יהושע בן לוי הוי חומץ אפילו לענין ברכת בורא פרי הגפן פשיטא שאפילו לרבי יוחנן אין להכשירו לענין קידוש.

ועוד מבאר שאם היה סובר כרבי יוחנן היה צריך להשמיענו בתחילה שמברכין עליו בורא פרי הגפן שאין הדבר פשוט שהרי רבי יהושע בן לוי חולק גם לענין ברכה. ומזה שאמר אין אומרים קידוש אלא על היין הראוי לנסך, משמע שמדובר בדבר שידוע שהוא יין אלא שאין ראוי לניסוך על המזבח.

104. ביינות בבימיהם שהיו חזקים והיו נוהגים להוסיף מים פי שלש מהיין. רשב"ם.

103. ומה שאמרו במסכת ברכות [נא א] עשרה

מגולה. ומה שהקשינו הרי סכנה היא, יש לתרץ, שבא רב לומר: ואף על גב דעבריה במסנת, שסינן את היין, וברבי נחמיה, הסובר שבכגון זה אין בו סכנה, והוא מותר בשתיה משום שהארס של הנחש צף ונשאר במסנת, אפילו הכי הוא פסול למזבח, משום שנאמר על המקריבים קרבן שהוא חולה [מלאכי א ח] "הקריבהו נא לפחתך [לאדוניך] הירצך או הישא פניך"? הרי שכל דבר מגונה אסור לקרבן. ולפיכך גם היין המגולה אינו ראוי לינסך על גבי המזבח.

והוא הדין שאין מקדשין עליו.

בעא מיניה רב כהנא חמוה חמיו דרב משרשיא מרבא: חמר חורייין יין לבן, מהו שיהא כשר לנסכו על גבי המזבח? (106)

אמר ליה רבא: נאמר במשלי [כג לא] "אל תרא [אל תתן בו ענין] יין כי יתאדם". לפי שהוא משכר יותר מדי, הרי שיין אדום משכר. ובנסכים נאמר "הסך נסך שכר לה". ולכן יש להעדיפו לניסוך המזבח. (107)

הרי המרא מעליא הוא וכשר לקידוש!

אי דרמא תלתא ואתא תלתא, שנתן שלש כוסות מים ויצאו שלש כוסות וחצי תמד.

הרי פלוגתא דרבנן ואחרים היא. אם דינו כייין או לא. וקיימא לן כרבנן שדינו כמים, ואפילו בורא פרי הגפן לא מברכים עליו. ומדוע היה צריך רב לומר שאין מקדשין עליו?

ומסקינן: אלא למעוטי יין שריחו רע, שמברכים עליו בורא פרי הגפן לפי שיין גמור הוא, אך אין מקדשין עליו בגלל שהוא מאוס שהיה מונח בכלי מאוס והסריח קצת.

ולא בא רב לומר, שכל היינות הפסולין למזבח יפסלו גם לקידוש. אלא רק זאת, שיין נקי וראוי למזבח מחמת נקיותו כשר לקידוש, ואילו יין שמאוס, ואינו ראוי למזבח משום "הקריבהו נא לפחתך", פסול גם לקידוש מאותו הטעם. (105)

ואיבעית אימא, לעולם בא רב למעוטי יין

ד"ה חמר.

107. כך מפרש הרשב"ם, שהנידון בגמרא רק לענין נסכים. אבל לענין קידוש פשיטא שמקדשין על יין לבן.

והרמב"ן כתב, שהבעיא היתה לענין קידוש שעל זה מדברת הסוגיא, או שבין לקידוש ובין לנסכים, שאם רק לנסכים היתה הגמרא צריכה לומר "מהו לנסכים". ועוד, שהרי הגמרא פושטת מ"אל תרא יין כי יתאדם" משמע שאין נקרא יין אלא האדום ואף לקידוש ואפילו בדיעבד.

והובאה דעת הרמב"ן בשו"ע אורח חיים סימן רעב סעיף לפסול יין לבן לקידוש.

105. ולכן אפשר לקדש על יין מזוג וקוסס אף שהם פסולים לנסכים, משום שאין בהם גריעות בגופן שיהא בהם שום בזיון בהקרבתן אלא שלנסכים צריך שיהא יין משכר, אבל לענין קידוש אין בהם שום חסרון. רשב"ם ונמוקי יוסף.

106. הרשב"ם מפרש, דהיינו יין בורק שאמר לעיל שלכתחילה לא יביא ואם הביא כשר. ולא שמע מהברייתא דלעיל ולכן נסתפק.

והתוס' כתבו שחורייין גרוע יותר מבורק, שהבורק לבן רק קצת ומבהיק ודומה קצת לאדמומית לכן אם הביא כשר. אבל חורייין לבן יותר מדאי ולכן הוא פסול אף בדיעבד. תוס'

שנינו במשנה: המוכר לחבירו קנקנים בשרו, מקבל עליו עשר פיטסות למאה.

תאנא: פיטסות נאות ומגופרות, שאינו צריך לקבל עליו כדים שבורים ורעועים ממש ואפילו לא אחד מהם, אלא כדים נאים כשאר כדים, אלא שהם שבורים קצת והגפרית סותמת את השבר, ואפשר להשתמש בהם קצת, אולם אינם מתקיימים הרבה זמן. ומאחר שאינם שבורים ממש, מקבל עליו עשר מתוך מאה.

מתניתין:

המוכר יין לחבירו והחמיץ, אינו חייב

באחריותו המוכר אינו צריך להחזיר לו את כספו, כי בשעה שהוא מכר לו, היה יין, ורק לאחר מכן הוא החמיץ.

ואם ידוע שיינו מחמיץ תמיד הרי זה מקח טעות. (108)

ואם אמר לו המוכר: יין מבושם (109) **אני** צא-א **מוכר לך,** יין משובח שרגיל להתקיים זמן רב, **חייב להעמיד לו עד עצרת,** שיתקיים עד חג השבועות. שמאז ואילך היין מתקלקל מהחום ואפילו הוא מבושם. (110)

שיקבל עליו אפילו אם יחמיץ היין מחמת סיבה כגון בגלל חום או טלטול וכדומה ולכן הוא דומה לרביית. אבל כאן מדובר שהחמיץ מאליה ואיגלאי מילתא למפרע שלא היה ראוי להתקיים מתחילה ולכן הוי מקח טעות ואין בזה חשש רבית. תוס' ד"ה ואם ושם ד"ה אי.

109. אולי צריך לומר מבוסס בס' מלשון מחייב איניש לבסומי בפוריא דהיינו לשון שכרות. ורצה לומר יין חזק המשכר שמתקיים יותר. רש"ש.

110. הקשו תוס' שהרי המשנה מדברת בקנקנים דלוקח כמבואר בגמרא ואם כן גם אם אמר לו יין מבושם יכול המורד לטעון שהקנקנים גרמו להחמיץ. וכן לרב חייא בר יוסף שסובר שמזלו של בעל היין גורם להחמיץ יכול המוכר לטעון מזלך גרם?

ותירצו שבאמת אם היה מחמיץ אין המוכר חייב באחריותו אלא שהמשנה מדברת לענין לכתחילה שחייב ליתן לו יין שיתקיים עד העצרת. תוס' ד"ה מבושם.

והרמ"ה כתב, שמדובר בקנקנים דמוכר ובאה

והקשה הרמב"ן לשיטתו, אם כן, מדוע כשר יין כושי והרי אינו אדום? ותירץ, ששחור אדום הוא אלא שלקה. ועוד, שכושי אינו שחור גמור.

108. הקשו תוס' מהגמרא בבבא מציעא [סד א] שמותר לאדם לשלם עבור חבית יין ולהתנות עם המוכר שאם יתייקר היין או יחול יהא ברשות הלוקח ואם יחמיץ ישאר ברשות המוכר ואין בזה חשש רבית. ומה החידוש שהרי משנה מפורשת היא כאן שאם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות למרות שאם היה מתייקר או הוזל היה ברשות הלוקח ולמה בכלל הוא צריך להתנות שהרי מבואר בגמרא לקמן שבקנקנים דמוכר אפילו שהיה בבית הלוקח זמן רב ואחר כך החמיץ הרי זה מקח טעות. ואפילו למאן דאמר בגמרא שמזלו של בעל היין גרם, קשה מהגמרא שם שמקשה אים מותר להתנות והלא קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא ואסור משום רבית. והרי אם התנה הלוקח שאם יחמיץ יהא ברשות המוכר לא שייך לומר שמזלו גרם ואם כן הוי מקח טעות לכל הדיעות ומה שייך רבית? ותירצו שהגמרא שם מדברת ביין שהיה ידוע שראוי להתקיים ובכל זאת הוא מתנה עם המוכר